

Β'. Ο Τρόπος της Ψαλμωδίας

α) Ο προορισμός της βυζαντινής μουσικής

Προς τον σκοπόν τούτον ικανήν και πολύτιμον δύναται να προσφέρει υπηρεσίαν η μουσική, ήτις δεν είναι αυτοσκοπός αλλά μέσον προς κατάκτησιν του ως άνω σκοπού. Το καλλιτέχνημα είναι και πρέπει να μείνη πηγή ανεξάντλητος συγκινήσεως και χαράς. Εις τα χριστιανικά καλλιτεχνήματα «κυριαρχεί ο θρίαμβος του αγαθού κατά του κακού, η νίκη του πνεύματος κατά του κόσμου, η έξαρσις της ανθρωπίνης προσωπικότητος, ο ηρωισμός και η αγιοποιήσις της ανθρωπίνης βουλήσεως, η γαλήνη και η χαρά της ψυχής η απορρέουσα από την συναίσθησιν της κατακτήσεως της χριστιανικής αληθείας ως χαροποιού φωτός και δόξης αιωνίου» (Σάμου Ειρηναίος ενθ' ανωτ. σ. 162). Οι μεγάλοι μελωδοί οι οποίοι ήσαν και οι ποιηταί των ύμνων, δεν εμελοποίησαν αυτούς δια να περικαλύψουν το νόημά των δια του τεχνικού μουσικού πέπλου. Αντιθέτως επρόσεξαν την διάσωσιν ακεραίας της εννοίας του ύμνου, διότι εξ αυτής κυρίως εξαρτάται η δημιουργία των απαραίτητων εκείνων συναισθημάτων εν τη καρδιά του λαού. Και εάν έχωμεν μέλη τεχνικώς άψογα, αργά, με μελωδίαν μη διευκολύνουσαν την κατανόησιν του νοήματος, ταύτα δυνάμεθα να είπωμεν ότι συνετέθησαν δι' ειδικούς λόγους υπό αοιδίμων διδασκάλων αφορώντων εις ανάγκας της εποχής, σήμερον δε διατηρούν σχολαίαν αξίαν και ιστορικήν της εξελίξεως της μουσικής σημασίαν. Δεν υπεισερχόμεθα εις το θέμα της γνησιότητος των τοιούτων μελών και της προελεύσεως αυτών, καθότι περί τούτου πολλά έχουν γραφή.